

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yesha'yah

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 5567 [1806/1807]

71

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9839

ישעיה לג לד קכה

כִּדְהַרְגֵם בַּל־פָּרְשׁוּ גַם אִזּו חֶלֶק עַד־שָׁלַל מִרְבֵּה הַבָּ כַּסּוּל פִּסְחִים
בְּזוּזוּ בָּז : (כד) וּבַל־יֹאמֶר יִשְׁכֵן חֲלִיתִי הָעַם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נִשְׂא עֵינָיו :
לִד (א) קָרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמֵעַ וּלְאָמִים הַקְּשִׁיבוּ הַשְּׁמַע הָאָרֶץ וּמִלְאֹתָ

חבל

ר ש י

חֲבָלֶיךָ • הַמוֹטְכִים אֶת הַסְּפִינָה אֶת עֵיר הַחַיִּיבָה : כֵּן הֵכֵן הֵטַב • תִּרְגַּם • תוֹרֵךְ
הַסְּפִינָה : בַּל פָּרְשׁוּ נָם • לֹא יוֹכְלוּ לַפְרוֹס • וַיִּלּוּן הַמַּנְהִיג הַסְּפִינָה : אִזּו חֶלֶק
עַד • סָלַל עֲדָהָה : מִרְבֵּה • הַרְבֵּה יִחְלְקוּ סָלַל הַעַמִּים : פִּסְחִים • (יִסְרָאֵל) שְׂהִי
עַד עַכְשָׁיו חֲלָשִׁים : (פֶּד) וּבַל יֹאמֶר שָׁכֵן • שֶׁל יִסְרָאֵל : חֲלִיתִי • בְּשִׁבְלֵי הַחֹמֹת
שׂוֹמֵת בְּחֲתֻי הָרַעָה • כִּי הָעַם יִסְרָאֵל שִׁנְקָרְחוּ עִם הַיּוֹשֵׁב צִירְתָּלָם יִהְיֶה
סְלוּחַ עֵינָיו :

לד (ד) ונמקו

מוכלל יופי

(יח) לִבְךָ יִהְיֶה אֵימָה , לִבְךָ הִיָּה הַגֵּה אֵימָה טָרַם זֶה : סוֹפֵר אֶת הַמַּגְדִּלִּים • לִשְׁוֹן מַחֲוֶה
[וּבִשְׂרָשׁ סָפֵר אֶת הַמַּגְדִּלִּים כְּלוּמַר שֶׁתִּירָא וּמִפְתַּח עֵדִיךָ אֶף עַל פִּי שֶׁכָּבֵד בַּא מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ עֲדִיךָ
יִהְיֶה לְבָךְ מַמְלֵכֵי הָאֻמּוֹת שֶׁרַם סוֹפְרִים וְזוֹקְלִים הַכֹּסֵף שֶׁהֵיוּ לִזְקִיטִים אִם מִיִּסְרָאֵל אִזּו שְׂהִי
סוֹפְרִים אֶת יִסְרָאֵל לְנִלְגוּלָתָ וּלְזִקְיָהּ הַמַּסְמָקֵל , ל"ט] : (יט) טַעַן , כִּמוּ עוֹ •
וְהוּא כַּפֶּעַל וּשְׂרָשׁוּ • עוֹ וַיְהִיָּה וְעוֹ וְעוֹ נַעֲבִין אַחַד , וְכֵן תִּרְגַּם יוֹכֵחַ יֵת מִרוּחַ עִם תִּקְיָף ,
[וּבִשְׂרָשׁ יַעֲזוּ וַיִּשׁ מִפְרָשִׁים נִוְעוּ כִּמוּ לִוְעוּ בְּחֶלֶף לַמִּדְּ בְּנִי"ן כִּמוּ לִשְׂכַה וּבִשְׂכַה עֵכִינֵו כִּמוּ מַעַס
לִוְעוּ ל"ט] : עֵטְקֵי שֶׁכָּה , תֹּאֵר , וְהַגְּפִיר מִמֶּנּוּ עֵמֶק וּבִפְלֵס רִישׁוֹ וְשִׁמּוֹ , וְעֵכִינֵו
שֶׁלֹּא יִנְיֶשׁוּ אֶל דְּנֵרֵת הַשֶּׁפֶה , [וַיִּשׁ מִכְרָשׁוֹם עֵמֶקִי • שֶׁכָּה לִשְׁוֹן עֵקִימוֹת
צִהֲפֵךְ אֻתִּיּוֹת כִּמוּ כִּבֵּשׁ כֶּסֶף , וְהוּא לִשְׁוֹן עֵיּוֹת תִּרְגוּם כְּעֵיּוֹתֵי שְׁחוּתֵי עֵקִימוֹת שְׁחִיּוֹת ל"ט] :
(כ) שִׂאֲבָן , קִמְיָן הַגִּזְוֹן כִּי הוּא תֹּאֵר : בַּל יַעֲזוּ , פִּירוּשׁ לְפִי עֵכִינֵו אֲבַל יַעֲמֵק ,
וּשְׂרָשׁוּ נַעֲוֹן • כַּתְרֵימוֹ כַּמְּסַכְנָא לֵאלֹא מִתְפַּרֵק , כִּי לֹא מַצְאֵנוּ לוֹ חֲנֵר בְּמִקְרָא [וּבִשְׂרָשׁ יַנְעַ
פִּירוּשׁ הַרִיק"ס בַּל יַעֲזוּ מַעֲבִין שֶׁקֶ וְאִכְרֵר יַנְעַ וְהַגִּזְוֹן נִוְסַפֶּת וְהוּא שֶׁס דְּבַר אִזּו תֹּאֵר , וּפִירוּשׁוֹ
אֲהַל שֶׁלֹּא יִרְדַּ וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה מוֹנֵעַ אֲלֵא לְעוֹלָם יִהְיֶה פְרוֹשׁ , ל"ט] : בַּל יִסַּע , פִּירוּשׁ אֲכִילֵו
אַחַד מִיִּתְדוֹתָיו , וְהִיא שִׂאֲבָר לְנִכְח רֹבֵה לִוְמֵר זִמְן רַגַּן : (כא) בִּי אִם וְגו' • אִם פִּירוּשׁוֹ
כִּמוּ אִמַּת , וְכֵן כִּי אִם יֵשׁ אַחֲרֵיתָ אִם כְּלוּמַר הַיּוֹנֵר יִתְבַּן , וְהַלְדוּמִים לְהַס אֲמַר בְּאִמַּת שֶׁס
צִירְוֹשִׁלִּים אֲדִיר ה' לָנו הוּא וּבְעִזְרוֹתָנוּ וְהוּא אֲדִיר וַיְכּוּל עַל מַחְנֵה אֲשׁוּר וְאֶף עַל פִּי שֶׁהוּא רַב
וְעָנּוּם : אֲנִי שִׁיט , פִּירוּשׁוֹ אֲנִי שִׁיט שֶׁמִּמְלִיכִין אֻתּוֹ בְּמַשׁוּטִים עֵכִינֵו הַשִּׁיטָה בְּלַע"ו רִימַח"ר ,
[וּבִשְׂרָשׁ • שׁוּט פִּירוּשׁ רַבִּי יִהוּדָה אֲנִי שִׁיט מַעֲבִין מַשׁוּט בְּחֶרֶן , ל"ט] : וְצִי אֲדִיר שְׂרָשׁוֹ כֹּהֵ ,
צִפְלֵס אֶף בְּרִי : לְעִי , הַשְׂדֵה וְעֵכִינֵו סְפִינָה : (כב) מַחְקָפְנוּ , יֵתָן לָנו הַמְקִיטֵי כִּי
הַמוֹשֵׁל יִקְרָא : מַחְקָק כִּמוּ וּמַחְקָק מִבֵּין רַגְלָיו : (כג) נִטְשׁוּ , עֵכִינֵו עֵזִיבָה
וְהַנְחָה , וְהוּא מַעֲבִין כַּפֶּעַל : הַבְּלִיָּה , כִּמוּ מוֹבִלֵךְ , וְהוּא תֹּאֵר לְאֲנָשִׁים שֶׁרַם מַמוֹנִים
עַל כָּל הַסְּפִינָה לְהַנְהִיגָה • כַּמְשַׁפֶּתָה , וּבְפִירוּשׁ נַטְשׁוּ כַּפֶּעַקוֹ , אִזּו פִּירוּשׁ •
כַּמְשַׁפֶּטוֹ וְאִיִּים נַטְשִׁים כִּמוּ וְהַגַּם נַטְשִׁים , עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ : עַד שֶׁלֵּל , וְזֶוּ הַחֲבוּר מִסְתַּתְרָת
עִמוּ , וְהַגְּטָן עַד וְשֶׁלֵּל , כִּמוּ שִׂאֲשׁוּ רִחַ , רִאוּבֵן שִׁמְעוֹן , וְעֵכִינֵו שֶׁלֵּל , וּתִרְגוּם שֶׁלֵּל עֲדָהָה ,
וְכֵן בְּנִקְרַי אֲכַל עַד : מִרְבֵּה , שֶׁס , צִפְלֵס • מִרְאֵה מִשְׁקָה רֹבֵה לִוְמֵר שֶׁלֵּל
רַב שֶׁלֵּל : פִּסְחִים , הַקֹּל : (כד) וּבַל־יֹאמֶר שָׁכֵן , אִזּו כִּמוּ
וְהַכְּנֵו הַקְּרַב : אֶל בֵּיתוֹ , אֲבַל הוּא עַל הַסּוּבֵן נִתּוּךְ יִרְוֹשִׁלִּים כִּמוּ שִׂאֲמֵר הָעַם הַיּוֹשֵׁב
צֶה נִשְׂא עֵינָיו , וּבְלַע"ו מוֹרָא דִּיר :

רד (ג) באשם

ישעיה לר

תכל וכל צאצאיה : (ב) כי קצף ליהוה על כל הגוים וחמה על כל צבאם החרימם נתנם לטבח : (ג) וחלליהם ישלכו ופגריהם יעלה באשם ונמסו הרים נדבמים : (ד) ונמקו כל צבא השמים ונגלו כספר השמים וכל צבאם יבול כנבל עלה מגפן וכנבלת מתאנה : (ה) כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום חרד ועל עם חרמי למישפט : (ו) חרב ליהוה מלאה דם הדשנה מחלב מדם פרים ועחודים מחלב פליות אילים כי זבח ליהוה בבצרה וטבח גדול בארץ אדום : (ז) וירדו ראמים עםם ופרים עם אבירים ורותת

ארצם

ר ש י

לר

(ד) ונמקו כל צבא השמים * יפחדו כשאשליך את שרי עובדי כוכבים ונגולו ל' גולל ונגלו כספר השמים ת"י ויחתמון מתהות שניח כמה דחמור עליהן כסיפרא ואני מפרשו לפי הענין מפני שעכשיו הטובה והחורה לחומות ישמעאלים לכשימחו ויחרבו יהי דומה העולם חסך עליהם כאילו נגלל השמש והחור כגלילת ספר : יבול * ידמוש * וכנבלת מתאנה כמושה בחילן קדוים נובלת * וזהו שפירשו רבותינו מאי נובלות נוסלי כומר שנתבטלו כומר לחוד לקיטתן נוצרן ומתחממות ומתבטלות : (ה) כי רותה בשמים חרבי * להרוג שרים שלמעלה ורח"כ חרד על האומה ישמעאל למוטה שאין כל חומה לוקה עד שילקה שר שלה במרום * עם חרמי עם מלחמתי לשון משנה בשעת חירום שט וכן (מלכים א' ב') את איש חרמי דאחאב : (ז) כרים ועתודים * שרים ושלטונים : בצנרת * מארץ מואב היא חבל לפי שהעמידה מנך לאדום שנאמר וימת חושם וימלך תחתיו יוצב בן זרח מצנרת (ראשית ל') לפיכך חלקה עמהם בפסיקתא : (ז) ראמים עםם * מלכים עם שלטונים ראמים עם העתודים הכתובים

מכלל יופי

לר

(ג) באשם , צו"א האל"ף והאל"ף נחה כי הנפרד משני באש בפלג הדיש ואפשר שהנפרד הוא משקל אחר באש אמתיים , והיה משפטו באשם בחול"ס האל"ף והניחו האל"ף בחוכו כמנהגו והטילו תנועתה בבית כי הקי"ן חטף והחולם שוים : (ד) ונמקו , נפעל עבר מן הכפולים לגזרת פעל , ונגרו , נפעל עבר מן הכפולים לגזרת וכנבלת , פירוש וכעלה נובלת מתאנה , והנכון שיביא הנסתר תאנה לא עלה כי עלה הוא מן הדומה לשון זכר אלא רובה לומר כתאנה והוא פרי נובלת מען התאנה , כי הפרי יקרא תאנה והעץ תאנה לפיכך היה נכון שיאמר בכחם וכנבלת משילמך וכתאנה מתאנה , ותאנה לשון נקבה , לפיכך אמר עליה נובלת : (ה) כי רותה , פועל עומד , וכן ורותה ארצם מדם : ופירוש חרבי שבו בשמים חרבי מדם התללים

פסגה

הרגום אשכנזי קבו

פֶּלֶאֲנֵעֶנְרִיךְ • (נ) פִּירוּוָּאֵהֶר ! דַּעַם עוּיִנְעֵן צָאֵרן עֲנֵט־פֶּלֶאֲמֵט אִיכְעֵר אֶלְלַע
 פֶּעֶלְקֵר , זִיין גֵּרִים אִיכְעֵר אִיהֶרע הַעֵרַע אֶלְלַע ; עֵר פֶּעֶרְדֶּאֲמֵט זִיא , גִּיבֵט
 זִיא צִיִּם שְׁלֶאֲכֵטֵן הִיין • (נ) עֵר שְׁלֶאֲגֵנֵע שְׁטִירֶצֶן נִידֵעֵר , לִיִּזְעֵן פֶּעֶרְבֵּרִיִּיטֵן
 פֶּעֶסֶטְגֵּעֶרֶךְ , בַּעֲרֵנֵע עֵרֶפֶלִיסֵעֵן אִיין בְּלוֹט • (ד) הִיִּמְמַעֵל וְעֵרְדֵּעֵן • וּזִיא כִּרְיָה ,
 צוּאָמְמֵעֵן גַּעֲרֶאֲלֵט , אֶלֶל אִיהֶר הַעֵעֵר שׁוּיִנְדֵּעַט , וְעֵלְקֵט וּזִיא בְּלֶאָט אִם
 וּזִינְשְׁטָאָק וְעֵלְקֵט , וּזִיא דִּירְדֵּע פֶּרוּכֵט אִם פִּיִּיגֵעֲנִכּוּיִם • (ס) « פִּירוּוָּאֵהֶר ! מִיִּין
 שׁוּעֵרְד אִיזֵט טֵרֹונְקֵעֵן אִיִּם הִיִּמְמַעֵל — זִיה' ! עַם פֶּעֶהֲרֵט אִיִּיף אֶרֶם
 « הַעֵרִנִידֵעֵר , דֶּאָן פֶּעֶרְדֶּאֲמֵטֵע פֶּאָלְקֵצו שְׁטֵרֶאֲפֵעֵן • « (ו) דַּעַם עוּיִנְעֵן שׁוּעֵרְד ,
 פֶּאָלֶל דַּעַם בְּלוֹטֵעַם , פֶּאָן אֹונְשְׁלִיטֵט פֶּעֵטֵט , פֶּאָם בְּלוֹטֵדֵעֵר לַעֲמַמֵּעֵר אֹונֵד בַּעֲקֵע ,
 פֶּאָם נִידֵעֲנֶפֶטֵט דַּעֲרֹוִידֵעֵר • — דַּעַן אִיִּינֵע שְׁלֶאֲכֵט פֶּאָם עוּיִנְעֵן עֵרְנֵהֵט אִיין
בַּצֵּרָה , אִיִּין גֵּרֶאָסֵעַם טֵרֵעֲפֶעֵן אִיִּם לֶאֱנֵדֵע אֶרֶם • (ז) דֶּאָ שְׁטִירֶצֵן וּזִאלְדֶּשְׁטִירֵע
 נִידֵעֵר , פֶּאָרְדֵּעֵן וְאֵטֵמֵט גַּעֲמַעַס •

ב א ו ר

זִרְוּמֹות רֹוקֵי הַטְּהוֹר , אִשֶּׁר הַתְּעִידֵר שֶׁשֶׁכֶּה הַעֲלִיִּין , מֵאִיר טוֹכֵן מֵרֹומִים • בַּכַּתֵּחַ לִנְרִיִּין
 הַלְּחֵה לִבֵּנו אֶל זֹעַם , יוֹשֵׁב עַל כַּסֵּא דִין , לִנְקוּס נִקְמַת יִשְׂרָאֵל בְּאֵיִם , הַשְּׁמִיִם וְכֹל בְּנֵאֵם
 נִתְּכוּ מִזְעִיִם , וּכְנַגֵּד יִבְנוּ מִנְעִרְתּוֹ ; מִרְבַּב נִקְמַת תְּרַד מִמֵּרֹומֵי שָׁמַיִם עַל רֹאשֵׁי בְּנֵי־אֱדוֹם ,
 וְתִירִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת , הַרְרֵי עַד יוֹסֵפוֹ מֵדֵם חֲלָלִים , וְעַפְרַיִם הָאֵרֶץ יִדְוֶן מִחֶלֶב גְּבוּרִים ; נְעִינֵינוּ
 כִּרְחֵה אֵשׁ אֱלֹהִים מִתְּלַקַּחַת בְּאֶרֶם אֲדוֹם , גַּפְרִית וְחֵלֶב זֶרֶפֶה כֹּל אֶרֶץ , וְנַחֲלֵי אִיִּם , הַנְּחֹלִים
 בְּתוֹכָהּ , יִלְהֵטוּ כּוֹפֵת בַּעֲוֹנֵה , וּכְאֹזְבֵינוּ כִּשְׁמַע קוֹל יִלְלַת תְּנִים יִבְנוֹת יַעֲקֹב , מִקְנֵי־בְּאֶרֶמְתּוֹת
 פְּחֹת וְסִנְיִים , בֵּין סִנְיֵי חֲרוּלִים וְקַמְזוּיִם ; נִפְשָׁנוּ כְּבִהֵלָה מֵאֵד עַל הַמֶּרְחָה הַטְּרַחֵה וְהַבְּהֵלָה ,
 וּבְשֵׁרֵנו אִחֵז פְּלִטוֹת עַל הַשְּׁמַיִין הַגְּדוֹל הַזֶּה • — פְּתֹאִים יִבְהַלְנוּ הַאֲלֹוִן הַקְּדוֹשׁ אֶל מִישׁוֹר בַּחֲמַד
 וְנַעֲיִם , עֵינֹות וְתִהְיוּת וּנְחִיִּים בְּנִקְעָה וְבַהֵר , וְאִשְׁנֵים יִדְוֵלֵי־סוּרִים עַל מִנְעוּיֵי מֵם ;
 פְּסָחִים יִשְׁלִיכוּ מִשְׁעַבְתָּם מִיָּדֵם , וְיִדְלְגוּ כַּעֲפוֹר הַאֵיִלִּים , מִרְבֹּב שַׁמַּח לִבֵּן , פֶּה אֲלֵמִים יִכְתֹּחַ
 לִזְמֹר לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל , הַטְּוֹדֵה נִפְשָׁם מִחֲדָן רַעַה ; רֵמִין סַפְּשֵׁי וּמֵאֹוֶזֶר יִתְּהַלֵּךְ לַהֲמַעֲנֵן בְּנִחֹות
 דַּחַ , עַל מַסְלֹות מִישׁוֹדוֹת , וְנִרְדִּית כְּרוֹתֵה לְהַסֵּעַ עִם מִית הַסְּדָה , לִמְעַן לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַזְּעוּ
 צֶכֶל הָאֵרֶץ • וְעַתָּה תַחֲיוּ רֹחַטּוֹ , יִשׁוּב לִבְנוּ בְּקִרְבָנוּ , וְנִפְשָׁנוּ תִשְׁתַּכֵּחַ בְּתַשׁוּאֹות חֵן לַחֲוֵה ה' •
 אִשֶּׁר רִדָה בַּהּ בְּמֵאֲטֵנֵי כַח , וְעוֹרֵר הַתְּפַעֲלוּתִיהָ , כַּמִּי אִשֶּׁר בִּלְחַם עֲלֵינוּ רֹחַ אֱלֹהִים מִמַּעַל •
 צִאֲצִיאִיהָ • מַעֲנִין יִצְיָאָה , וְהַטְּעַם , הַדְּבָרִים הַנִּיִּמְחִים וְיִזְחִיִּים מִן הָאֵרֶץ • וְכֵן מִרְנַמְתִּי •
 (ב) בִּי וְגו' • כֹּל הַמְּפִרְסִים אֹוִמְרִים , כִּי־זֶה לַעֲתִיד , רַק רַבִּי מֵשֶׁה הִכְתִּין אֹוֹמֵר , כִּי אֲדוֹם
 חֲרַבָה בִּימֵי אֲשִׁיר , וְכֹל הַפְּרִשָׁה הִיא דְּבָקָה • (רֶאֱזֵנֵע) • הַחֲרִיבִים • מִיִּיִּנְטוֹן • (הַכְּסֵדִי) • וְכֵן
 תִּרְגַּם אִישׁ חֲרָמִי (מִלְכִּים א' כ"מ"ג) , וְעַל פִּי זֶה תִּרְנַמְתִּי • (ג) וְחֲלָלִיהֶם וְכו' • נִיִּים
 הַרְגוּ רֵב יִפְלוּ חֲלָלֵי חֲרַב אֶרֶץ , פְּנִיִם מִתִּים לֹא יִקְבְּרוּ , וְיַעֲלֵוּ אִירֵי עֵיכֹוֶם , וְהִרִים יַעֲסוּ
 מֵאֵם אֲדָם • (ו) וְנִמְקוּ וְגו' • בַּעֲבַרְתָּ ה' בְּנִחֹות יִרְעָאוּ וְיִנְעָאוּ מִיִּסְדוֹת הַשְּׁמַיִם , שַׁחֲקִים
 וְתִגְלְלוּ מִנְעִרְתּוֹ כִּמְנַלַּח סֶפֶר , וְכִנְא מֵרֹום יִחַלֵּם וְיִכְמוּם , כַּעֲלֵה יִבֵּן נִגְפָן , וְכַפְרֵי קָעוֹם בְּעַן
 הַתַּחֲנֵה • (ה) בִּי רֹוּחַהּ וְכו' דְּבָרֵי הַשֵּׁם ; נְשָׁמִים אֲשִׁכִּיר חֲרָבִי , וְהִיא תִרַד אֶרֶץ , לַהֲרֹג
 בְּאֲדוֹם , וְלַעֲנֹשׁ אֶת עַם כְּבֹל , אִשֶּׁר סִיִּבְתִּי לַעֲנֹשׁ רַע וְאֵר • עַם חֲרָמִי • דַּמִּיִּבִית •
 (הַכְּסֵדִי) • זַעֲיִין לַמַּעֲלָה מֹוֶה (פְּסוּקֵי) • (ו) חֲרַב וְגו' • לַמַּעַל הַזֶּה מִפְּסוּקֵי זֶה עַד
 פְּסוּקֵי ס' אֶשׁוּל הִיא מִשְׁנַח הַמְּכִיִן סְעוּדָה גְּדוּלָה , וְשׁוֹמֵעַ כִּיִּין וּבִקֵּר הַרְבֵּה מֵאֵד , עַד שַׁחֲחֵם
 הַמֵּאֲכֵלֵת מֵדָם הַנְּהַמֹּות הַרְבֹּות , וּבְמִקְוִים הַשְּׁמַעֵה תִדְגָן וְתִשְׁמַעֵן הַאֲדָמָה מִחֶלֶב הַמֵּרִיִּזִים
 הַפְּטוּמִים • לַה' הַלְּמֵד תַּחַת יַחַם הַמַּחְטָרֵף , כַּמֹּו מֹוֹמֵר לַמִּוֹדָה (תְּהִלֵּית ק') , וְדוּמִי •
 וְכֵן תִּרְנַמְתִּי • מֵדָם כְּרִים וְכו' • מֵדָם מִלְכִּין וְנִלְטוּיִן , מִתְּרַב כְּלִית רִבְרִיִּין • (הַכְּסֵדִי) •
 בַּבַּצֵּרָה • כְּנֵרֵה הִיְתָה בִּין־כַּחֵל אֲרִטוֹן לִירֵךְ , נִגְנָה לְהַר כְּנוּ יַפְסָה , יַפְסָה לִים הַעֲלָה •
 וְהִיא רֹאשׁ לְמַלְכוֹת אֲדוֹם (רַחֵם לִפְנֵי־נַפְשִׁי , יִרְעִיָהוּ מ' ע"ג) , וְנִקְרָאתָּן מַעֲנִין מַכְנֵר ,
 לַפִּי

תרגום אשכנזי

מעטען שטירען ; דיא ערדע ווירד טרונקען פֿאַן בלוט , דער שטויב פֿאַן אונשלעכט
 פֿעטט . (ח) יא , דעס עוויגען ראַכענאָג ערשיינט , דאָז פֿערגעלטונגס־אָרד ,
 פֿיר ציון צו רעכטען . (ט) דיא פֿליכטע וואַנדעלן אין פֿעך , דער שטויב אָן
 שוועפֿעל ; דיא ערדע ווירד פֿלאַטמענדעס האַרץ . (י) טאָג אונד נאַכט אַנט
 פֿערלעשליך , איטמערדאָר שטייגט דער רויד עמפֿאָר ; עדע פֿיר אונד פֿיר , אָן
 עווינקייט וואַנדערט ניכאָנד דאָרין . (יא) פֿעליקאָן אונד אוהו נעהטען דאָז לאַנג
 אַיך , נאַכטאָיילע אונד ראַכע בעוואָהנען עס ; דער פֿערוויסטונג מעכשנור ווירד
 דאָריבער געצאָגען , דאָז זענקבלייב דער פֿערהעערונג . (יב) « דאָהין איזט דיא
 רעגירונג ! » יאָטמערן דיא פֿאַהנעהטען לויט ; פֿערוניכטעט זינד דיא פֿירסטען
 אַללע . (יג) דאָרנען שיסען אַיך פֿאַללעסטען עמפֿאָר , נעכסעל אונד דיסטעל
 אַין פֿעסטונגען ; עס ווירד דער אונגעהויער וואָהנונג , ווירדע פֿיר שטרויספֿעגעל .
 (יד) מאַרדער בענענגען ווילדען קאַצען , וואַלדטייפֿערל רופֿען איינאַנדער צו פֿאַ

כ א ו ר

לפי שהיתה עיר בצורה מאד . (ז) וירדו וגו' . ויתקעלון נברין עמהם , ואלטונין עם טורכין
 (הכ"ל) . (ח) כי יום וכו' . חנני אדום הרעו תמיד לישראל , ושמחו בסורבתם , ראה
 תהלות (קל"ז) וימלת איכה (ר' כ"א כ"ב) . שנה שלומים לרוב ציון . כמו גמולך
 ישוב קראשך , שכתוב גם בספר עובדיה (א' ט"ו) על אדום . (ראב"ע) . (יא) וירשוהו וגו' .
 שיהיו תמיד בה , כאשר שעמד על ירושתו , ואלה אזכר דרכם לעמוד במרנות . (רד"ק) .
 קאת . גמירא (מולין דף ס"ג) קאת זה הקוק , והוא בערבי הע"ף אהנו קורין לו (פֿעליקאָן) ,
 ודרכו לבלוע שבלולים גדולים עם קטנים , ומתחממים במעיו , והוא טקיא אותם , ואוכל את
 השן , אשר בתוכם , ויראה , שעל זה נקרא קאת . (רמב"ם) ; נביתורו לבספר ויקרא י"א
 י"ח . וקפוד . עוף המורה בלילה , כואיטא (שעטטע) בלע"ז . (רש"י) . והוא
 (אורו , איילע) בל"א . ויגיד עליו רישו , קאת , שם הוא מין עוף , אבל למעלה מזה
 (י"ד כ"ג) פירש רש"י ז"ל את המלה הזאת (הערובסאן) בלע"ז , שהוא (אינעל) בל"א .
 וינשוף . עוף העף ונועק בלילה , ונקרא כן מלשון נשף , בל"א (נאבטאָיילע) , ועיין
 בביתור רמב"ם ז"ל לבספר ויקרא (י"ח י"ז) . ונטה עליה וכו' . האל יטה עליה קו תוא
 ואכני בזה , כי יש סנונה נוטה קו ואכן העופרת , שהיא המשקלת , והקו והמשקלת יהיו
 של תוכו ושל בזה , כיומר הפך הנבין יעשה בה , שהוא המורכב . (רד"ק) . (יב) חוריה
 וגו' . קורי וסנני ארץ אדום יקיגעו בקול נהי : « אהה ! אין עוד מלוכה באדום ! » כן פירש
 השאלה הזה לפי הכתוב , והמפרשים נדחקו בו , כאשר יראה הקורא הנעים מדבריהם .
 ואין . הו"ו יתירה , כמו ותשנ חמר וסוממה (שמואל ב' י"ג כ') , ודומיו . ובל וכו' .
 כל שריה ופחותיה יכלו ויתמו . (יג) ועלתה ארמנוהיה וכו' . נמיקים ארמנות נכרה
 פֿעליה הארץ קובים ודרדרים , כי תשם האדמה , ותהיה משכן חמיות המאונות , השוכנות
 באדבר , ומרעה ליענים , הגדלים בארץ ציה ושממה . (יד) ציום . תמון . (הכשדי) .
 והוא לדעת רש"י ז"ל החיה הנקראת (בארדער) בל"א . אה איום . במחולין . (הכ"ל) .
 וכן תרגומתי . ושעיר . כמו (ויקרא י"ז) לשעירים , וראה למעלה מזה (י"ג כ"א) .
 על . במקום אל , ורבים כמוהו . לילית . עוף שעף בלילה , ובדברי רז"ל (דהכ"ב ע"ב)
 המפלת דמות לילית , טמאה לידה , ולד"ה הוא , מלא איש לה כנפים . (רד"ק) . והוא
 שם עוף המדבר בלילה , ונועק בקול נהי , ונקרא לילית משעין לילה ויללה , וגם בל"א יקרא
 חץ עוף המעופף בלילה (איילע) מן הפעל (היילען) , שהוא ענין נעקה ויללה , קרוב
 לדלת פשל היליל בלשון עבר , ובלשון רמז נקרא העוף הכהו (אולולא) , מן הפעל

אֶרְצָם מִדָּם וְעִפְרוֹם מִחֶלֶב יִדְשָׁן : (ח) כִּי יֹסֶם נֶקֶם לַיהוָה שְׁנֵת
 שְׁלוֹמִים לְרִיב צִיּוֹן : (ט) וְנִהְפְּכוּ נַחְלִיהַ לְזֹפֶת וְעִפְרוֹהָ לְגַפְרוֹת
 זֹהֲיָתָה אֶרְצָהּ לְזֹפֶת בְּעֶרְהָ : (י) לַיְלָה וַיִּזְמַם לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם
 יַעֲלֶה עֲשָׂנָהּ מִדֹּר לְדֹר הַחֶרֶב קָמָא כּוֹק לְנִצָּחַ נִצָּחִים אִין עֵבֶר בָּהּ :
 (יא) וַיִּרְשׁוּהָ קָאָת וְקִפּוֹד וַיִּנְשׂוּף וְעָרֵב יִשְׁכְּנוּ בָּהּ וְנִמְטָה עֲלֶיהָ קֶר
 הַהוֹרֶפֶה וְאֶבְנֵי בָהּ : (יב) חֲרִיָּה וְאִין שָׁם כְּלוּכָת יִקְרָאוּ וְכָרְדִּי שְׂרִיָּה
 יִהְיוּ אַפָּס : (יג) וְעֲלָתָהּ אֶרְמְלָתֶיהָ סִירִים קָמוֹשׁ וְחוֹחַ בְּמִכְצָרֶיהָ
 זֹהֲיָתָה גֹוֶה תַנִּים חֲצִיר לְבָנוֹת יַעֲנָה : (יד) וּפְגָשׁוּ צִיִּים אֶחָד־אֵיִים

ושעיר

סכחובים למעלה: חזורים • פרים זריאים וגדולים כמה דחת חמר עם חזירי
 צֶן סֵלֶס : (ח) שְׁלוֹמִים לְרִיב צִיּוֹן • שִׁשְׁלֶס גִּמּוֹל עַל עֶסְקוֹ רִיב צִיּוֹן הַנּוֹעֶקֶת
 לַפְּנֵי גִשׁוּפִטָּס מִן הַמְרִיעִים לֶסֶ : (ט) וְנִהְפְּכוּ נַחְלִיָּס • שֶׁל חָדוּס •
 קִפּוֹד • עוֹף הַסְּפּוֹרָח בְּלִילֶס לְוֹאִיט"א בְּלַע"ז (שועטטע Chouette) בְּל"א נִחְכֵט
 חִיילֵע , זְכוּנַת הַרֶב עַל וַיִּנְשׂוּף וְלֹא עַל קִפּוֹד , צִי כֵן פִּי הַרֶב וַיִּקְרָא י"א י"ז עַל
 וַיִּנְשׂוּף ע"ש , אֲבֵל קִפּוֹד לֹועַז הַרֶב בְּכָל מְקוֹם הַרִיז"ן עִיּוֹן לַעִיל י"ד כ ג — וְגַם
 הַתְּרַגּוּם שֶׁל וַיִּנְשׂוּף הוּא קִפּוֹפֵא , וּבְצַרְכוֹת ל"ז ב' לֹועַז הַרֶב קִפּוֹפֵא , לְוֹאִיט"א
 ע"כ זֵרִיכִין חָנוּ לְגוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבַּח לְהַדְפִּים קִפּוֹד וַיִּנְשׂוּף) : (י) מִדֹּר לְדֹר • מֵאוֹתוֹ
 דֹּר עַד אַחֲרוֹן • ד"א הוּא קִלְלַת מִשָּׁה (שְׁעוֹת י"ז) מִלְחָמָה לִיב' צַעֲמֵלֵק מִדֹּר
 דֹּר מִדֹּרוֹ שֶׁל מִשָּׁה לְדֹרוֹ שֶׁל שָׁחַל וּמִשָּׁם לְדֹרוֹ שֶׁל מִרְדְּכִי וּמִשָּׁם לְדֹרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ
 אֲשִׁיחֵנו : (יא) קוֹ תְּכוֹ • מִשְׁפֵּט שֶׁל שְׁמוּמָה : וְאַבְנֵי צְהוֹ • מִשְׁקֵלוֹת שֶׁל דִּין חוֹרֶבֶן
 כְּמוֹ (דְּזָרִים כ"ה) אֲבָן שְׁלֵמָה : (יב) חוֹרִים וְחִין שֶׁם מְלוּכָה יִקְרָאוּ • שְׂרִים
 שֶׁלֶס עוֹמְדִים וְחִין אֶחָד מֵהֶם קוֹרָא עַל עֲלָמוֹ שֶׁם שְׂרָרָה וּמְלוּכָה : אַפָּס • כְּלִיִּים :
 (יג) וְעֲלָתָהּ אֶרְמְנוֹתֶיהָ סִירִים • בְּךְ דֶּרֶךְ חוֹרְבוֹת לְלִמּוּחַ צְהַס קוֹיִים יִסְנָחִים
 וְהוּא קִימוֹשׁ וְהוּא חוֹחַ כּוֹלֵס מִיַּי קוֹיִים הֵם כְּגוֹן אֹורְטִיט"א וְכוּיֹלֵא צְהַס : כּוֹס
 תַּנִּים • הוּא מִדְּבַר שְׁכוּחַ דֶּרֶךְ לִכּוֹת צוֹ תַנִּים שְׁכוּחַ מִין חִים רַעַב :
 (יד) וּפְגָשׁוּ צִיִּים אֶחָד־אֵיִים • וַיַּעֲרַעֲוֹן תַּמּוֹן בְּחַחּוֹלִים כֶּךְ תִּירְגַם וּנְתָן • תַּמּוֹן

גמות

מכלל יופי

הַסֵּלָה וְעַעַס בְּשִׁמִּים וְעַעַס חֲרִי דֶרֶךְ מִשָּׁל כִּי הַנּוֹרֹת יִרְדוֹת מִן הַשָּׁמַיִם : (ו) הַדִּישְׁנָה •
 מִלֶּשֶׁן דָּסָן וְטָמָן כְּלוֹמֵר הוֹשֵׁמָנָה מִחֶלֶב כְּרִים , וְהַקְדוּק מֵלֶת הַדְּשָׁנָה הִיא •
 עוֹרֵכְבַת מִן הַפֶּעַל וְהַתְּפַעַל כִּי הַרְאִי הַרְדִּישְׁנָה , וְהַסֵּרָן רִאוּיָה לְרַדְגָּשׁ אִיכְנוּ זֶר כְּאֶשֶׁר
 פִּסְבּוֹ רַבִּים , וְנֹא קַל , וְנִפְתָּח כ"א : הַפּוֹעֵל כְּמוֹ הַתְּפַקְדָּה וְכָלְכָרוּ •
 (ט) וְנִהְפְּכוּ , בְּסִגּוּלַּת הַה"א וְקַל הַפ"א : (י) מִדֹּר לְדֹר , נִקְמ"ו

נקה

לשם
 דר
 זין
 אים
 און
 לאנו
 וויר
 דיע
 סטע
 סטעל
 על
 צו
 זין
 רכה
 גמול
 וגו'
 ק
 (א)
 חת
 י
 וכה
 מיה
 ל"א
 ועין
 מוא
 יכיו
 ורדה
 זירק
 דס
 בו
 בכרס
 וכנת
 די
 (ג)
 (ד)
 (ה)
 (ו)
 וכוס
 יקרא
 קרוב
 הפעל

ישעיה לר

ושעיר על רעיו יקרא אך שם הרגיעה לילית וכצאה לה מנוח :
(טו) שמה קננה קפוז והמלט ובקעה ודגרה בצלה אך שם נקבצו
דיות אשה רעותה : (טז) דרשו מעלי כפר יהוה וקראו אחת מהנה
לא בעדה אשה רעותה לא פקרו כי פי הוא צוה ורוחו הוא
קבצו : (יז) והוא הפל לה גורל וידו הלכה להם בקו עד עולם
יירשנה לדור ודור ישפנו בה :

לה (א) יששום

ר ש י

נמיות מרטייל"ם : ושעיר • מד : הרגיעה • לשון מרגוע : לילית • שם שידה :
(טו) קננה • לשון קן כיפור (שם כ"ב) : קפוז • היא כיפור : ותמלט • ותלד
בינים : ובקעה • היא יניחת האפרוחים מן הצילה וכן הוא אומר ביני לפעוני
בקעו (ל"ק ל"ט) : ודגרה • היא קריחה שהעוף קורא בגרונו להמשיך אפרוחים
אחריו גלוי"ר בלע"ז (הוא גלוסער Glouiser בל"ה קלוגסן כמו בירמיה
י"ז י"ח בל"ה קורא דג) וכן (ירמיה ח') קורא דג : דיות וולטוור"ם בלע"ז
(וולטורס Vautours בל"ה גיאר כמו בזכרי' ה' ט' בל"ה החסידים) : אשה
רעותה • כמו אל רעותה : (טז) דרשו מעל ספר יי' • קראו מעל ספר
בראשית כשטביח המזול גזר שיתקבלו כל הבריות להסגר בתיבה זכר ונקיבה
אחת מהנה לא נעדרה מלכא על אחת כמה וכמה כשיגזור עליהם זאת ולהקבץ
לשחות דם לאכול בשר וחלב : לא פקרו • לא חסרו כמו (מדבר ל"ח) לא נפקר מוננו
איש : כי פי הוא טיה • שיבחו ורוחו של פי הוא קבצו : רוחו מוכב על פי כמו
(תלים ל"ג) וברוח פיו כל נבאם אף כחן רוחו של פי הוא קבצו : (יז) והוא
ספיל לכן • עכשו הנביא אומר על הקב"ה והוא ספיל להם לאותם החיות
והעופות גורל שיעלו חלו לחלקו :

לה (א) יששום

מכלל יופי

בקמ"ן הלמ"ד ולית כותיה : (יא) וירשוה • לגורת פעל בני ריענין ירשה : קאת
שרט קאת , ובתלמוד אמר רבי יהודה קאת זה הקיק , ובמשנה לא בטון קיק
ובגמרא נצו נזאי שמן קיק אמר שמואל עוף אמר יש בכרכי הים וקיק שמו : וקיפור , הוא
עוף משובלי המדבר , וכתב הריק"ם כי הוא הנקרא בערני קנפח"ר ובלע"ז טרטינ"ח :
ויבשוף , בחו"לם הוא עוף שהוא עף בלילה , או אותו שהוא צועק בלילה , ולפיכך
נקרא ינשף מן נשף : (יב) הריוה , מענין חור כרפס , וכן את כל חרי יהודה
וארבעה את החמים , ונקראו השמים והגדולים בלשון טבן טבן בלשון ישמעאל יכוס בלשון
לובן : ואין שם הוי"ו וישא חברה את עיניו והדומים לו שחנם לתוספת :
(יג) ועלתה , תעלה הארץ מקום ארמנותיה סירים : סירים קע"ג וסוס , מעיני
הקוכים הם , ופירוט קמוס אורטינא בלע"ז : חציר כמו חצר , בנר"י , וכן יש
חיש : (יד) ציים , חיות האכמות בניה , ומרגס יוכתן תמון : איים ,

תרגום אשכנזי ככה

דא , דאָרט לאַגערט דער עכצענדע נאַכטפֿאַגעל , דאָרט פֿינדעט ער רוהעשמעט
 שע . (טו) דאָרט ניסטעט דער אוהו , לעגט אייער , זאָממעלט , ברויטעט אים
 שאַטטען ; דאָרט איזט דער גייער פֿערזאָמלונגספּלאַץ . (טו) זוכעט נאָך אים
 ביזע דעם עוויגען , אונד לעועט ! — קיינס פֿאַן איהנען מאַנעלט , זיאַ פֿער
 פֿעהלען איינאָנדער ניכט ; דען זיין מונד בעפֿאַהל עס , זיין וויללע פֿערזאָממעלטע
 זיאַ . (יז) ער וואָרף איהנען דאָן לאַזן , זיינע האַנד טהיילטע עס איהנען מיט
 מעסשנור צו ; אויף עוויג געהמען זיאַ עס איין , וואָהנען דאָרין פֿיר אונד פֿיר —
 לה (א) אָבער

ב א ו ד

(אולולאָדע) טווא דומה בהוראתו למלת (היילטן) בל"א , זאָף הפעלים (אלאָלאָדוין ,
 פֿלאָליוון) בלשון יין יוכאים ממקור זה , ומורים על קול נהי . וידעת רש"י ז"ל לילית שם
 טיה , נודעת בספרי הקבלה , וכן פירש המלה הזאת במסכת נדה (במקום הנזכר) .
 זאין להאריך . (טו) שמה וגו' . שם בארץ אדום החרטה הקקן הקמוד , שהיה עוף השוכן
 צמדבר , ותלד ביניה , ותחמם אותם , להוליד אפרוחים , אחר שתאסוף אותם יחד ,
 לשבת עליהם , במקום חושך וכל , כמנהג עופות מדבר המתבודדים . קפון . הוא קפוד
 שזכר למעלה (שסוף י"א) , ונחלפת הדל"ח בו"ן , בחלוף אותיות השיניים והאין
 אכודע למיני המנשא . ותמלט . כמו (להלן ס"ו) והמליטה זכר , ביזכר לחמור .
 ותלד . (רד"ק) . ובקעה . ודגרה . כמו (ירמיהו י"ז) קירח דגה . ענין אסיפת הבגדים
 וצנידתם , וקרוי למלת דגרה בלשון ארמית , שהיא לשון ציבור . ומקרא מפורסם הוא ,
 וכה משפטו : ודגרה ובקעה , אחר שתאסוף הביצים , תשב על הה , ותחממם , עד
 שינקעו וינאו האפרוחים . אך שם וכו' . שם תקננה הדות יקרו . דיות . (עשולטור)
 פלע"ז . (רד"ק) . והוא מלשון רומי , ובל"א (גייער) . (טו) דרשו וגו' . אומר בנגד
 שי טיראה , דרשו ועל ספר ה' , והוא הספר הזה . יקראו הסוית והעופות , הנזכרות
 בזאת הפרשה , כי כן תראו , אותם כלם צפורות , שהיינה סיכות בעיני הזאת , לא
 מחסר אחת מתן . (הנ"ל) . לא פקרו . לא חסרו אחת מתן את רעותה , אלא כלן שהיינה
 שם . (הנ"ל) . כי וכו' . מאמר חללים טוב לחיות קהלה , שתבאנה לארץ אדום ,
 ורובו האלהי קבן אותן , לבית בה . פי . במימרה . (הכשדי) . הנה תרגם המלה
 הזאת בלשון נסתר , כאילו כתוב פיו נבינו נסתר , ועל פיו תרגמתי , אך דקדוק המלה
 נפלא מאד , וקשה להולמו , כי לפי הנכח הוא כינוי מדבר בעדו . (יז) והוא וכו' .
 הקנ"ס הפיל לחיות המדברות גורל בארץ אדום , וידו חלקה המדינה שהיא להן נקי האדה ,
 זמן תירשנה אותה לעולמי עד , ותשכונה בה מדור לדור . חלקתה . עבר לנקבה
 נסתרת , מננין פיעל הדגש , עם כינוי נסתרת , והראוי : חלקתה . רק
 אונתה ה"א , והועלה תנועתה על האות שלפניה , כמו (עשול"א) : חלקתה . רק
 ו"ו) , וכעסחה , במקום וכעסחה , ודקונו .

לה (א) ישושים

מכלל יופי

שם איות , ותרגם יונתן וענה איום באלמוכותיו ויבטון חמולים , ויש מפרשים אותו
 כמו זאת האיה גא"ה בלע"ז : ושעיר הם פסדים שהם כראים כדמות השעירים למאמונים
 בהם , וכן לשעירים אשר הם זונים אחריהם מתרגמיון לשדים : לילית , שם חיה מדברית
 לפי שזעקת כליות נקראת כן , ויש אומרים שהיא עוף גדול מן הרוח כמו סלמנדרה מן
 האש , וקוראין לה גאמיליון ונדבכרי רבתינו ז"ל המפלת דמות לילות טמאה לידם ולד הוא
 אלא שם לה כנפים : (טו) קפון , כמו קפוד : ותמלט , כמו והמליטה זכר רובה
 לומר ותלד : ובקעה , דגרה ובקעה אחר שתמטה והנקוע הוא יבא את האפרוחים מן
 הניצה

הרגום אשכנזי

לה (א) אבער פריידענפאלל ווירד דיא דיררע וויסטע / לוסטערפיללט דיא
איינערע , בליהט , וויא איינע ליליע . (ב) זיא בליהט אויף אין פֿרעהליכע
קייט , אין איבערשווענגליכער וואַננע ; לבנון'ס דעררליכקייט ווירד איהר
ווירער געגעבען , כרמל'ס אונד שרון'ס פראכט — זיא ערבליקקען דעם
עוויגען גלאַנץ , אונזערס גאָטטעס מאַיעסטעט . (ג) שטערקעט ערשלאַפֿטע
הענדע ! ריכטעט דינקענדע קניע עמפּאַר ! — (ד) זאָג'רען פֿערעאַגטען הערצען :
„זייד געטראַסט , פֿירכטעט ניכטס ! זעהט , רעכענר ערשיינט אייער גאָטט !
„דער פֿערגעלטונג גאָטט — ער קעממט , אונד רעמטעט אייך !“ —

(ה) דאָן געהען דער בלינדען אויגען אויף , דער טויכען אָהרען עפֿפּנען וויך .
(ז) דאָן שפּרינגט דער לאַהטע , וויא איין רעה , דעם שטוממען צונגע לאַכט
זינגעט ; דען וואַסער דורכשטרעמען דיא וויסטע , פֿליססע דיא איינערע .
(ז) פֿערבראַנגטער באַדען וואַנדעלט אין זעע אום , דורסטיג לאַנד איז וואַסער
קוועללען

ב א ו ר

לה (א) יששום ונו' . יש אמרים , שהמלה חסדה ב"ת , וכן הוא , יאשיבט
ואין זה נכון , כי מה טעם גם , והאמת , כי המ"ם תחת נו' ניסוף נכפלים ,
כמו פדיוס , והטעם , כי אין אדם לבדה תהיה חרבה , רק ארץ ישראל להפך , ולדעת
דנימשה הכהן , שהיא ירושלים הנמלכת . (ב' עזרא) . מדבר וציה וכו' . ארץ יהודה ,
שהיתה כמדבר ישימון , מפני מלך אשור , תמלא אשן ועליה אחר מותו , ותפרח בהוד
זהר , כששנים ומנלות . (ב) פרוח תפרח וכו' . אדמת יהודה תפין לרבת יושביה ,
לתגדיל מדותם ונהלתם , תפארת לבטן , ההר הנחמד , יותן לה כמקדש , עם הדג
הכרמל והשרון , שהם ארץ ברובה ומלאה כל טוב . המה ונו' . הנגלות מחרב סמריה ,
הם יראו יקרה' , ועליהם יראה בהידגאווו . (ג) חוקו ונו' . לפידעת כל המפרשים ,
שהוא לעתיד , ולדעת רבי י"ד"י משה , על השנים ניוי חזקיהו , נמות מלך אשור . (ד)
עזרא) . ושיעור המקרא , שקרא העלין הקדוש בהתלהבות נפשו : חזקו , נביאי ה' , ידוש
נרפות מפחד ורעה , ואמרו נרכיש נכסות מנרה ויגון ! (ד) אמרו וכו' . אמרו ליושבי
ירושלים , אשר לבס רך מאימה : התחזקו , ואל תיראו ! ראו , תלהיבם בא , לנקום
נקמתכם מן אויביכם ! בעל הנמולות , המשלם לרשע ולנדיק כמפעלו , הוא יבוא , וישועכם
אנחתכם ! לנמרוי לב . אותם שחיו ננהלים בלנס , בנרות גדולות . (ד"ק) . וקרוי
לזה תרגומתי . (ה) או ונו' . או , בהגלות יאועת ה' , תגדל השמחה בארץ יהודה , עד
שהצורים והמפרשים ידמו כרואים וזומעים מרוב מדותם . (ו) או ידלג וכו' . פסחים
יקטו וידלגו כאילות קלות , ברנת לב , ואלמים ישרו שיר חדש , לכבוד אלהי ישראל , כי
פסחי מים יולד במדבר , ונקרות בישימון . (ז) והיה וכו' . אדמה נשרפת מקום השמש
תהפך

מכלל יופי

הציה : ודגרה , ענין אטיפה וקצין , כמו קורא דגה , ודומה לתרגום חמרים חמרים ,
דגריק דגריק : (טו) נעדרה , ענין חסרון , וכן לא פקדו : ורחו , רכזו ומכני :
לה (א) יששום , פידוש יסאב נס , או שמש כמו בשלם הנשר שהוא כמו בשל להם ;
(ב) גילה , המיו' תמורת ה"א : ורגן , שם או מקור : נתן , עבר מנפעל :
(ג) חזקו ידים רפות הנווי הזה לא בא לאנשים עיוסדים אלא לכל . מי שיהיה , וכן
אמרו למחרי לב , והוא על דרך עלינה , כמו ראה דוש בני , אמור למלך ולנבירה , או
אמור זה כנגד הנביאים , או כנגד מי שיש להם לב חזק כנלות וטעמים באל יום שיבוא
שישועם